

2018 ref. 15

En person som har dubbel bosättning och som bedriver långvariga studier utomlands har med hänsyn till samtliga omständigheter ansetts ha sin egentliga hemvist utom landet.

20 § folkbokföringslagen (1991:481)

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 19 mars 2018 följande dom (mål nr 5750-16).

Bakgrund

Folkbokföringen är den grundläggande registreringen av befolkningen i Sverige. Den primära uppgiften för folkbokföringen är att tillgodose samhällets behov av uppgifter om befolkningen, bl.a. för samhällsplaneringsändamål. Många rättigheter och skyldigheter är beroende av att man är folkbokförd i Sverige och av var man är folkbokförd.

L.G. är sedan födseln folkbokförd hos sina föräldrar på en fastighet i Vallentuna. Sedan höstterminen 2015 studerar hon i USA. Studierna beräknas pågå under fyra år. L.G. tillbringar ca åtta månader om året i USA och vid en termins slut reser hon till Sverige och bor då hos sina föräldrar.

Efter utredning, som föranletts av att L.G. anmält till Försäkringskassan att hon avsåg att studera i USA i fyra år, beslutade Skatteverket att avregistrera henne från folkbokföringen som utflyttad. L.G. var då 20 år. Skatteverket bedömde att hon hade s.k. dubbel bosättning både i USA och i Sverige och angav som skäl för avregistreringen bl.a. att studierna skulle jämföras med arbete och att hon till övervägande del vistades i USA. Hennes egentliga hemvist var därför utom landet.

L.G. överklagade beslutet till förvaltningsrätten, som avslog överklagandet. Med hänvisning i huvudsak till att L.G. i folkbokföringssammanhang anses som ensamstående och saknar eget boende i Sverige ansåg förvaltningsrätten att det som vägde tyngst vid bedömningen var platsen för hennes studier. Kammarrätten gjorde samma bedömning som förvaltningsrätten.

Yrkanden m.m.

L.G. yrkar att Skatteverkets beslut att avregistrera henne från folkbokföringen ska upphävas och anför i huvudsak följande.

Hennes låga ålder måste beaktas när anknytningen till Sverige bedöms liksom att hennes familj består av föräldrar och syskon. I

Sverige har hon sin familj, sina vänner och andra sociala nätverk. Vidare arbetar hon i en butik i Sverige under sina vistelser här. Hon har kvar sitt boende i föräldrahemmet och hon har tillgång till hela bostaden.

I USA har hon endast tillgång till ett studentrum som hon delar med en annan student. Hon har inte tillträde till rummet under studiernas juluppehåll och hon får inte behålla det mellan läsåren. Därmed kan hon inte förvara sina personliga tillhörigheter på studentrummet när hon åker hem över sommaren. Eftersom hon har studentvisum i USA har hon inte rätt att arbeta där eller att uppehålla sig i landet efter avslutade studier. Hon har inte för avsikt att bosätta sig permanent i USA efter studiernas slut.

I och med Skatteverkets beslut kommer hon inte att vara folkbokförd i Sverige och hon kommer inte heller att anses vara bosatt i USA.

Skatteverket anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande.

Vid bedömningen av var en person har sin egentliga hemvist ska heltidsstudier på eftergymnasial nivå enligt vedertagen praxis jämföras med arbete när det avgörs var personen har sin huvudsakliga sysselsättning och normala livsföring. L.G. har nyttjanderätt till en bostad i Sverige och en i USA. Hon får anses ha en stark koppling både till studieorten i USA och till Vallentuna.

Vid en bedömning av samtliga omständigheter är L.G:s anknytningsmoment inte sådana att den egentliga hemvisten kan anses vara i Sverige. En vuxen ensamstående person som den övervägande delen av året befinner sig utomlands för heltidsstudier bör anses ha sin egentliga hemvist utom landet, om inte särskilda omständigheter gör anknytningen till studieorten påtagligt svag och motsvarande anknytning till Sverige påtagligt stark. En annan bedömning skulle kunna leda till att en studerande i Sverige som har dubbel bosättning här kan vara fortsatt folkbokförd på orten där föräldrahemmet är beläget i stället för på studieorten.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

Frågan i målet är om en person, som har dubbel bosättning – i Sverige och utomlands – och som under en längre tid bedriver studier i utlandet, ska anses ha sin egentliga hemvist utomlands.

Rättslig reglering m.m.

Enligt 20 § första stycket folkbokföringslagen (1991:481) ska den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila utom landet under minst ett år avregistreras från folkbokföringen på grund av utflyttning. Även den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila både utom och inom landet (s.k. dubbel bosättning) ska avregistreras om han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter får anses ha sin egentliga hemvist utom landet.

Av 3 och 7 §§ folkbokföringslagen framgår att folkbokföringen av en person som efter inflyttning till Sverige eller efter att ha flyttat inom landet får dubbel bosättning också ska baseras på en bedömning av var personen med hänsyn till samtliga omständigheter får anses ha sin egentliga hemvist.

Tidigare gällde att personer som bedrev studier på annan ort än den där familjen var bosatt ansågs ha sin egentliga hemvist hos familjen. En vuxen studerande kunde därmed i praktiken välja om han eller hon skulle anses ha kvar sin egentliga hemvist i föräldrahemmet eller inte och hade därmed möjlighet att välja den folkbokföringsort som var mest förmånlig. Detta ändrades i och med 1991 års folkbokföringslag och numera gäller att studerande ska folkbokföras enligt samma regler som gäller för övriga befolkningen (prop. 1990/91:153 s. 98).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

När en person som L.G., efter att ha flyttat, får dubbel bosättning måste en bedömning göras av var vederbörande får anses ha sin egentliga hemvist. Detta gäller såväl när flytten sker inom landet som vid inflyttning till eller utflyttning från landet. Bedömningskriterierna är desamma i båda fallen (se 3, 7 och 20 §§ folkbokföringslagen och prop. 2012/13:120 s. 74).

Det kan antas att ett beslut om avregistrering ur folkbokföringen som utflyttad för den enskilde ter sig mer ingripande än ett beslut om på vilken av två fastigheter i landet folkbokföringen ska ske. Prövningen av om en person med dubbel bosättning har sin hemvist inom eller utom landet bör därför ske med särskild omsorg. Även denna prövning ska emellertid ske på objektiva grunder, vilket innebär att det saknas skäl att fästa avseende vid den enskildes önskemål om att vara, eller inte vara, folkbokförd i Sverige.

I förarbetena till folkbokföringslagen framhålls att var en persons familj är bosatt och var arbetsplatsen finns är omständigheter som väger tungt vid den samlade bedömning som ska ske för att avgöra var en person har sin egentliga hemvist. Andra förhållanden som ska beaktas är t.ex. bostädernas storlek och form av

nyttjanderätt till dem, om det är sannolikt att den enskilde efter en tidsbegränsad period kommer att återgå till ursprungsorten och vilken koppling i övrigt den enskilde har till de två orterna. Med familj avses den enskildes make, maka, sambo samt hemma-
varande barn (a. prop. s. 149).

Studier vid universitet eller högskola har visserligen, till skillnad från många arbetsanställningar, en på förhand bestämd slutpunkt. Heltidsstudier kan likväl enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening i allmänhet jämföras med arbete på så vis att studierna typiskt sett får anses utgöra den enskildes huvudsakliga sysselsättning.

För en i folkbokföringslagens mening ensamstående person som bedriver eftergymnasiala studier utomlands och har ett boende där, och som samtidigt har kvar ett boende i föräldrahemmet som används vid vistelser i Sverige, påverkas prövningen av respektive bostads betydelse av att ingen av dem då kan sägas utgöra den studerandes eget hem i vanlig mening. Detta hindrar inte att föräldrahemmet av den enskilde kan uppfattas som den fasta punkten i tillvaron. Av betydelse blir då, utöver längden på vistelserna utom och inom landet, om den enskildes anknytning i övrigt till Sverige medför att han eller hon kan anses ha sin egentliga hemvist inom eller utom landet.

L.G:s huvudsakliga sysselsättning under fyra års tid är att bedriva heltidsstudier i USA. Hon tillbringar en klart övervägande del av sin tid utom landet.

L.G. vistas i Sverige endast under tid då någon undervisning inte sker i USA. Anknytningen hit är alltså av annat slag och svagare än för den som fortsatt har sin bostad här men veckopendlar till arbete utomlands (RÅ 2008 ref. 13). Det förhållandet att hon arbetar i Sverige mellan terminerna kan därmed inte anses ha någon påtaglig tyngd vid bedömningen av var hon har sin egentliga hemvist.

Sammanfattningsvis talar det förhållandet att L.G. under en längre tid har sin huvudsakliga sysselsättning utomlands och tillbringar den klart övervägande delen av sin tid där starkt för att hon ska anses ha sin egentliga hemvist utom landet. Hennes anknytning hit har inte samma styrka eftersom hon saknar familj i folkbokföringslagens mening, inte har någon egen bostad här och endast vistas här vid avbrott i studierna i USA. Detta gäller även med beaktande av vad hon har anfört om sin sociala anknytning till Sverige.

Vad L.G. har anfört om att hon varken kommer att vara folkbokförd i Sverige eller anses bosatt i USA samt att hennes studentvisum inte ger henne rätt att stanna i USA efter studierna påverkar inte bedömningen av hennes egentliga hemvist.

L.G. får således anses ha sin egentliga hemvist utom landet. Skatteverkets beslut att avregistrera L.G. från folkbokföringen är därmed korrekt och hennes överklagande ska avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Melin, Calissendorff, Knutsson, Saldén Enérus* och *Rosén Andersson*. Föredragande var justitiesekreteraren Birgitta Fors Almassidou.

Förvaltningsrätten i Stockholm, (2016-05-13, Heilbrunn):

Av 20 § folkbokföringslagen framgår att den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila utom landet under minst ett år ska avregistreras från folkbokföringen som utflyttad. Även den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila både inom och utom landet ska avregistreras om han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter får anses ha sin egentliga hemvist utom landet. En person anses regelmässigt tillbringa sin dygnsvila utom landet om han eller hon under sin normala livsföring tillbringar dygnsvilan där minst en gång i veckan eller i samma omfattning men med en annan förläggning i tiden.

Förvaltningsrätten ska pröva om Skatteverkets beslut var riktigt med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då beslutet fattades. Eftersom L.G., enligt egen uppgift, haft för avsikt att vistas cirka fyra månader i Sverige och cirka åtta månader i USA per år har hon haft dubbel bosättning. Den fråga som då uppkommer är om L.G. haft sin egentliga hemvist utom landet.

Vid tidpunkten för Skatteverkets beslut hade L.G. studerat i USA sedan höstterminen 2015. Hon hade enligt uppgifter från CSN beviljats studiemedel från CSN även för vårterminen 2016 för studier på en utbildning som normalt läses under tre till fyra år. L.G. har vidare uppgett att hon befinner sig i Sverige ungefär fyra månader per år och att hon då jobbar. Hon bor då hos sina föräldrar och hon saknar därmed eget boende i Sverige. I folkbokföringssammanhang är hon vidare att anse som ensamstående. Enligt förvaltningsrättens mening bör i en sådan situation L.G:s studier väga tyngst vid bedömningen av var hon har sin egentliga hemvist (jfr RÅ 2000 not. 108 och Kammarrätten i Stockholms dom den 20 juni 2012 i mål nr 5533-11). Att hon inte har tillgång till sin bostad i USA under skolloven medför ingen annan bedömning. Då L.G. bedrivit sina studier i USA anser förvaltningsrätten att hon vid tidpunkten för Skatteverkets beslut får anses ha haft sin egentliga hemvist utom Sverige. Skatteverket har därmed haft fog för sitt beslut att avregistrera L.G. från folkbokföringen. Vad L.G. anfört i förvaltningsrätten föranleder ingen annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås. – Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Stockholm (2016-09-26, Eng, Hammar och Strömberg):

Vad L.G. anför i överklagandet och vad som i övrigt förekommit i målet föranleder inte kammarrätten att göra någon annan bedömning än den förvaltningsrätten gjort. Överklagandet ska därför avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.